

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Rijksstructuurvisie Grevelingen Volkerak–Zoommeer

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop

8 juli 2016 / projectnummer: 2878

1. Oordeel over het milieueffectrapport (MER) en de aanvulling daarop

De minister van Infrastructuur en Milieu en de staatssecretaris van Economische Zaken hebben onderzocht welke mogelijkheden er zijn om de waterkwaliteit in het Volkerak-Zoommeer en de Grevelingen te verbeteren en in hoeverre de Grevelingen een bijdrage kan leveren aan beschermen van de Rijn-Maasmonding tegen overstromingen. Eerder zijn maatregelen voor de Grevelingen en het Volkerak-Zoommeer in separate planvormingstrajecten verkend.¹ Omdat maatregelen mogelijk samenhangen, is ervoor gekozen de toekomstige ontwikkelingen van de Grevelingen en het Volkerak-Zoommeer vast te leggen in een overkoepelende Rijksstructuurvisie. Ter ondersteuning van de besluitvorming hierover wordt de m.e.r.-procedure doorlopen en is een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) opgesteld.

Op 19 mei 2015 heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie'²) een toetsingsadvies uitgebracht over het Milieueffectrapport (MER).³ Daarin constateerde zij dat in het MER informatie ontbrak die naar haar oordeel essentieel is voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming over de Rijksstructuurvisie.⁴ Naar aanleiding hiervan heeft de initiatiefnemer een aanvulling op het MER opgesteld.⁵ In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER en de aanvulling tezamen. De aanvulling heeft niet ter inzage gelegen. De Commissie adviseert de aanvulling zo spoedig mogelijk openbaar te maken.

De aanvulling is zeer uitgebreid en geeft voor het aspect natuur kwantitatief inzicht in de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en de effecten van de alternatieven. Dit geeft een veel nauwkeuriger en betrouwbaarder beeld van de mogelijke gevolgen van het voornemen, wat van groot belang is voor de besluitvorming over de structuurvisie. Ondanks de uitgebreide en gedetailleerde informatie is de Commissie van mening dat in het MER en de aanvulling tezamen informatie ontbreekt die essentieel is voor de besluitvorming over de structuurvisie. Dit betreft een onderschatting van de effecten op beschermde natuur en het in beeld brengen van de toekomstvastheid.

Effecten op beschermde natuur. Uit de aanvulling blijkt dat sommige negatieve gevolgen voor bestaande natuurwaarden en (landelijke) instandhoudingsdoelstellingen groter zijn dan op basis van het MER werd geconstateerd. Voor de Grevelingen geldt bovendien dat de effecten

---

¹ De Commissie heeft eerder adviezen gegeven, deze zijn op de website te vinden onder de volgende nummers 2878-17 concept-MER Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer, 2473 (MIRT Grevelingen), 2224 (waterberging Volkerak-Zoommeer), 1483 (waterkwaliteit Volkerak-Zoommeer).

² De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectstukken, voor zover digitaal beschikbaar, vindt u door op www.commissiemer.nl projectnummer 2878 in te vullen in het zoekvak.

³ Milieueffectrapport Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer – oktober 2014 (ontvangen 8 oktober 2014).

⁴ Toetsingsadvies Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer, rapportnummer 2878-61

⁵ Aanvulling Natuureffectenstudie en MER bij de Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer, d.d. 1 april 2016 en Samenvatting aanvulling op Milieueffectrapport bij de Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer, conceptversie 2.0, april 2016. De aanvulling is ontvangen op 19 april 2016.

voor een aantal habitats en soorten in het Natura 2000-gebied Grevelingen volgens de Commissie mogelijk te positief zijn beoordeeld en dat onvoldoende aandacht is geschonken aan de onzekerheidsmarges in de mogelijke effecten en mitigerende maatregelen. Daardoor kan aantasting van de natuurlijke kenmerken niet worden uitgesloten. Daar komt bij dat de Grevelingen voor het behalen van *landelijke* doelstellingen voor verschillende habitats en soorten van zeer grote betekenis is.

Voor Krammer-Volkerak en Zoommeer is de haalbaarheid van het ontwikkelperspectief (het voornemen) afhankelijk van de aanpassing van de aanwijzingsbesluiten voor deze gebieden. Omdat nog geen inzicht bestaat in de wijzigingen van de daarin opgenomen instandhoudingsdoelstellingen, kan nog niet worden getoetst hoe het voornemen zich daartoe verhoudt.

Toekomstvastheid. De aanvulling gaat nader in op mogelijke maatregelen met het oog op de effecten van zeespiegelrijzing. De aanvulling maakt volgens de Commissie nog onvoldoende duidelijk hoe haalbaar en effectief deze maatregelen zijn, afhankelijk van het tempo van zeespiegelrijzing. Dit is essentieel omdat het bepalend zal zijn voor de periode waarin de gewenste situatie in stand kan worden gehouden.

De Commissie adviseert om eerst een nieuwe aanvulling op het MER op te stellen en pas daarna een besluit te nemen over de Rijksstructuurvisie.

2. Toelichting op het oordeel

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe. Per onderdeel zijn de bevindingen over het MER kort samengevat⁶ en is vervolgens aangegeven hoe hiermee in de aanvulling is omgegaan. Waar relevant doet de Commissie aanbevelingen voor de op te stellen aanvulling. Deze aanbevelingen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming.

2.1 Effecten op (beschermde) natuur

MER

In het MER (inclusief de Natuureffectenstudie) zijn de effecten van het voornemen niet getoetst aan de huidige instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden Grevelingen, Krammer-Volkerak en Zoommeer, omdat de te nemen maatregelen werden beschouwd als instandhoudingsmaatregelen voor nieuw te formuleren instandhoudingsdoelstellingen. Daarmee werd vooruitgelopen op de (nog onzekere) wijziging van de Natura 2000-doelen.

De Commissie adviseerde om in de aanvulling de gevolgen voor de huidige instandhoudingsdoelstellingen voor deze drie Natura 2000-gebieden te beschrijven en te onderbouwen:

- welke instandhoudingsdoelstellingen niet gerealiseerd kunnen worden;

---

⁶ Voor een uitgebreidere toelichting op deze bevindingen, zie het toetsingsadvies over het MER, rapportnummer 2878-61, d.d. 19 mei 2015.

- wat mogelijke alternatieve locaties zijn voor deze natuuropgave en de huidige kwaliteiten en doelen van deze locaties;
- de termijn waarop de natuurdoelen op de alternatieve locaties gerealiseerd kunnen worden zodat aan de landelijke doelstellingen kan worden voldaan.

Tevens werd geadviseerd hierover meer kwantitatieve informatie te presenteren (ordegrootten) en de onzekerheden hierin aan te geven.

In het toetsingsadvies werd in § 2.1.1 en 2.1.2 nader ingegaan op Grevelingen resp. Volkerak-Zoommeer. Deze indeling is ook in dit advies gehanteerd.

Aanvulling op het MER

In de aanvulling op het MER zijn de huidige situatie en de effecten van de alternatieven ten opzichte van het 'referentiealternatief' nader gekwantificeerd. Vervolgens zijn de resultaten getoetst aan de vigerende instandhoudingsdoelstellingen voor de Natura 2000-gebieden Krammer-Volkerak en Zoommeer, Grevelingen en Oosterschelde en de landelijke doelstellingen. De resultaten van deze analyse zijn overzichtelijk weergegeven in tabellen, waarin tevens is aangegeven in hoeverre de effectbeoordeling afwijkt van de beoordeling in het MER.

Voor alle gebieden is sprake van positieve, neutrale en negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen. Voor kustbroedvogels (Grevelingen) en steltlopers (Oosterschelde) zijn de negatieve gevolgen ernstiger dan op basis van het MER werd verwacht. Voor sommige negatieve gevolgen zijn mitigerende maatregelen mogelijk, maar andere gevolgen – vooral voor soorten die afhankelijk zijn van het zoete water van het Volkerak-Zoommeer – zijn niet te voorkomen. De aanvulling stelt terecht dat de haalbaarheid van het voornemen afhankelijk is van aanpassing van de aanwijzingsbesluiten voor de Natura 2000-gebieden Krammer-Volkerak en Zoommeer en het nemen van mitigerende maatregelen in de Grevelingen.⁷ Voor habitats en soorten waarvoor de gebiedsdoelstellingen niet gehaald kunnen worden, is het cruciaal in hoeverre de natuuropgave op alternatieve locaties kan worden gerealiseerd, zodat de landelijke doelstellingen wel gehaald kunnen worden. Volgens de aanvulling zullen de landelijke doelstellingen voor de tafeleend (Krammer-Volkerak) en kuifeend (Krammer-Volkerak en Zoommeer) als gevolg van het voornemen niet gehaald kunnen worden. Voor andere habitats en soorten wordt gesteld dat landelijke doelstellingen wel gehaald kunnen worden als mitigerende maatregelen worden getroffen, maar over de haalbaarheid en de effectiviteit van deze maatregelen geeft de aanvulling geen informatie. Zie verder § 2.1.1 en 2.1.2.

2.1.1 Grevelingen

MER

In het MER is voornamelijk kwalitatieve informatie gebruikt om de referentiesituatie en de effecten op de natuur in de Grevelingen te beschrijven. Vanwege het belang van de Grevelingen voor verschillende soorten en habitats en de onzekerheden in de effectvoorspelling was de Commissie van oordeel dat het MER onvoldoende inzicht gaf in de mogelijke omvang van de gevolgen en de haalbaarheid van de Natura 2000-doelen.

---

⁷ Uit de tekst van de aanvulling lijkt er sprake van dat ook wordt gestreefd naar wijziging van het aanwijzingsbesluit voor het Natura 2000-gebied Grevelingen, maar dit is niet het geval.

De Commissie adviseerde om de aanvulling een nadere kwantitatieve beschouwing op te nemen van de huidige situatie en autonome ontwikkeling en de positieve en negatieve gevolgen voor natuur door het introduceren van getij op de Grevelingen. Daarbij is de omvang van onzekerheden en de consequenties daarvan eveneens cruciaal.

Aanvulling op het MER

De aanvulling op het MER geeft voor de relevante soorten en habitats een goed gekwantificeerd en nauwkeurig beeld van de huidige situatie. Vervolgens is een nadere kwantitatieve analyse opgenomen van de effecten van het introduceren van getij op de Grevelingen ten opzichte van de referentiesituatie. Deze analyse geeft een beter beeld van de te verwachten positieve, neutrale en negatieve effecten en nuanceert de conclusies die daarover in het MER werden getrokken. Een belangrijke conclusie die hieruit volgt, is dat de negatieve effecten op kustbroedvogels ernstiger zijn dan gedacht (zie bv. Tabel 1-12). Gesteld wordt dat mitigerende maatregelen mogelijk zijn, maar ook dat de haalbaarheid ervan nog onzeker is.⁸

De Commissie is van oordeel dat de effecten voor een aantal habitats en soorten mogelijk te positief wordt beoordeeld en/of er wordt onvoldoende aandacht geschonken aan de onzekerheidsmarges in de mogelijke effecten:

- Zilte pionierbegroeiing zeevetmuur: de effectbeoordeling is gebaseerd op een rapportage (Van de Haterd, 2010), waarin vooral is uitgegaan van hoogteligging in relatie tot (nieuwe) waterstanden. Daarbij wordt onvoldoende aandacht besteed aan het feit dat het huidige voorkomen van dit habitat waarschijnlijk vooral wordt bepaald door het huidige zomer- en winterpeilbeheer. Van nature komt het type vooral voor in sluffers en op achterduinse strandvlakten, in de overgangszones van kweldervegetaties naar lage duintjes.⁹ In (meer) natuurlijke ecosystemen zijn deze overgangszones relatief smal.
- Schorren en zilte graslanden: bij effectvoorspelling voor dit habitatype wordt onvoldoende aandacht besteed aan het feit dat de betreffende vegetaties van nature voorkomen in terreindelen net boven de gemiddeld hoogwaterlijn en hun zilte karakter vooral danken aan min of meer incidentele overstroming met zout water.¹⁰ Onduidelijk is in hoeverre een dergelijke incidentele overstroming bij het nieuwe waterbeheer in de Grevelingen valt te verwachten.
- Herfstschroeforchis en Harlekijn: de effecten van het voornemen op de zoetwaterlens zijn volgens de aanvulling nog niet goed onderzocht. Aangezien deze soorten daarvan sterk afhankelijk zijn, zijn de effecten nog onzeker. In de aanvulling worden deze effecten echter als neutraal beoordeeld.
- Viseters (niet-broedvogels): bij de (neutrale) beoordeling wordt onvoldoende rekening gehouden met de huidige kenmerken van het Grevelingen-ecosysteem. In de huidige situatie komen sommige soorten – zoals de middelste zaagbek en geoorde fuut – in grote

---

⁸ Pagina 138 van de aanvulling: "Met maatregelen in de Grevelingen als het opspuiten van de eilanden en platen, het verwijderen van vegetatie, en een lager peil en/of het uifilteren van springtij (in geval C, D en F) in het broedseizoen, kunnen er in de alternatieven met getij ook weer geschikte broedlocaties voor kustbroedvogels ontstaan. Door opspuiting kunnen de Slikken van Flakkee ook in de alternatieven met getij een functie als hoogwatervluchtplaats behouden. Of deze maatregelen haalbaar zijn vraagt echter een nader(e) ontwerpproces en afweging met andere belangen. Bijvoorbeeld of de aanpassing van het peilbeheer ten opzichte van het voornemen samengaat met de beoogde verbetering van de waterkwaliteit door het getij of eisen vanuit de scheepvaart."

⁹ Bron: habitatprofiel Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met *Salicornia* ssp. en andere zoutminnende soorten (H1310): <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=profielen>

¹⁰ Zie bijvoorbeeld Schaminée et. al. (1998). De vegetatie van Nederland. Deel 4, blz. 116.

aantallen voor zonder dat daar een eenduidige verklaring voor is. Het is zeer onzeker of deze aantallen zich na een systeemwijziging op dit niveau zullen handhaven.

Vanwege de verwachte effecten op kustbroedvogels en de onzekerheid over de haalbaarheid van mitigerende maatregelen zijn de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Grevelingen in het geding. Bovendien blijkt uit de aanvulling dat de landelijke doelstellingen voor deze soorten niet worden gehaald. Dit geldt mogelijk ook voor bovengenoemde habitats en soorten waarvoor de effecten naar de mening van de Commissie te positief zijn ingeschat. Dat is mede een gevolg van het feit dat de Grevelingen op dit moment voor het behalen van landelijke doelstellingen voor verschillende habitats en soorten van zeer grote betekenis is. Op basis hiervan is de Commissie van oordeel dat de aanvulling voor de besluitvorming over de structuurvisie de uitvoerbaarheid van het voornemen onvoldoende aannemelijk maakt.

De Commissie adviseert om in een aanvulling, voorafgaand aan besluitvorming over de structuurvisie:

- een onderbouwde inschatting te maken van de effectvoorspelling voor de bovengenoemde habitats en soorten en de onzekerheden daarin;
- aan te geven welke extra maatregelen beschikbaar zijn om (extra) negatieve effecten te mitigeren;
- op basis hiervan de uitvoerbaarheid van het voornemen nader te onderbouwen.

2.1.2 Volkerak-Zoommeer

MER

Ook voor het Volkerak-Zoommeer is in het MER voornamelijk kwalitatieve informatie gebruikt om de huidige situatie en effecten van de maatregelen in beeld te brengen. Deze beschrijving was naar de mening van de Commissie onvolledig, omdat de positieve en negatieve effecten van het voornemen onvoldoende konden worden getoetst aan de (landelijke) instandhoudingsdoelstellingen.

De Commissie adviseerde om in de aanvulling een nadere kwantitatieve beschouwing op te nemen van de huidige situatie en autonome ontwikkeling en de positieve en negatieve gevolgen voor natuur door een zout Volkerak-Zoommeer. Daarbij is de omvang van onzekerheden en de consequenties daarvan eveneens cruciaal. Informatie over positieve gevolgen acht de Commissie relevant ten behoeve van overleg met de Europese Commissie over het aanpassen van het aanwijzingsbesluit.

Aanvulling op het MER

De aanvulling op het MER geeft voor de relevante soorten en habitats een goed gekwantificeerd en nauwkeurig beeld van de huidige situatie. Vervolgens is een nadere kwantitatieve analyse opgenomen van de effecten van een zout Volkerak-Zoommeer ten opzichte van de referentiesituatie. Deze analyse geeft een beter beeld van de te verwachten positieve, neutrale en negatieve effecten en nuanceert de conclusies die daarover in het MER werden getrokken. Net als in het MER wordt voor de kuifeend en tafeleend geconcludeerd dat de landelijke doelstellingen als gevolg van het voornemen niet gehaald kunnen worden.

Zoals terecht wordt opgemerkt in de aanvulling is de haalbaarheid van het voornemen (zout Volkerak-Zoommeer) afhankelijk van de aanpassing van de aanwijzingsbesluiten. De aanvulling geeft geen beschouwing over de positieve effecten van het voornemen, op basis waarvan van nieuwe doelen kunnen worden geformuleerd die onderdeel zouden moeten zijn van aangepaste aanwijzingsbesluiten voor de Natura 2000-gebieden Krammer-Volkerak en Zoommeer. Inzicht in deze positieve effecten en nieuwe doelen en een onderbouwing (op hoofdlijnen) van de uitvoerbaarheid van het voornemen in het licht van deze nieuwe doelen is volgens de Commissie essentieel voor de besluitvorming over de structuurvisie.

De Commissie adviseert om in een aanvulling, voorafgaand aan besluitvorming over de structuurvisie:

- aan te geven hoe gezorgd kan worden dat de landelijke instandhoudingsdoelstellingen voor specifieke soorten (op termijn) kunnen worden gehaald, als Krammer-Volkerak en Zoommeer andere instandhoudingsdoelstellingen krijgen;
- de nieuwe instandhoudingsdoelstellingen voor Krammer-Volkerak en Zoommeer op hoofdlijnen te beschrijven aan de hand van de contouren van de aanpassing van de aanwijzingsbesluiten;
- op basis hiervan de uitvoerbaarheid van het voornemen nader te onderbouwen.

2.2 Toekomstbestendigheid voornemen

MER

Uit het MER blijkt dat – uitgaande van een snelle zeespiegelrijzing – vanaf 2054 aanvullende maatregelen nodig zijn om natuurwaarden in stand te kunnen houden. In het MER zijn de effectiviteit en de (neven)effecten van deze maatregelen niet uitgewerkt. Vanwege de onzekerheden over zeespiegelrijzing en de mogelijke gevolgen voor natuur vond de Commissie deze informatie essentieel voor de besluitvorming. Zij adviseerde om in de aanvulling een toelichting te geven op de (on)mogelijkheden van de maatregelen en op hoofdlijnen inzicht te geven in de eventuele extra gevolgen en onzekerheden.

Aanvulling op het MER

In de aanvulling wordt nader ingegaan op de maatregelen die in het MER waren genoemd, met name:

1. uitbreiding van de capaciteit van de doorlaatmiddelen in de Brouwersdam en de Philipsdam;
2. verhoging van de gemiddelde bekkenpeilen;
3. verhoging van de gemiddelde bekkenpeilen met extra maatregelen, zoals het aanbrengen van kades, verhogen van (voor)oevers en ophogen van platen en slikken.

De uitbreiding van de capaciteit van de doorlaatmiddelen heeft volgens de aanvulling geen directe negatieve effecten op natuurwaarden, de verhoging van de bekkenpeilen en de extra maatregelen wel. Een belangrijke vraag is tot op welk moment de maatregelen effectief zijn. Volgens de aanvulling is het niet mogelijk hierover uitspraken te doen omdat dit afhangt van de snelheid waarop de zeespiegel stijgt. Bij een bepaalde hoogte van de zeespiegel zal de getijslag op de Grevelingen en het Volkerak-Zoommeer echter niet meer te handhaven zijn, waardoor alsnog aantasting van de (nieuwe) natuurwaarden zal optreden. Het is denkbaar dat bij sterk stijgende zeespiegel de periode waarvoor de voorgenomen maatregelen effectief

zijn zo kort is dat de voordelen ervan niet meer opwegen tegen de nadelen (effecten op natuur, kosten). Zeker ook gelet op het feit dat in de voorspellingen het vooruitzicht van een snelle zeespiegelstijging steeds waarschijnlijker wordt.

Om deze reden is informatie over de effectiviteit van de maatregelen volgens de Commissie essentieel voor de besluitvorming. Inzicht hierin kan worden verkregen door uit te gaan van scenario's van zeespiegelstijging en klimaatwijziging, waarbij het voor de hand ligt aan te sluiten bij het Deltaprogramma.

De Commissie adviseert om in een aanvulling een goed beargumenteerde beschouwing op te nemen over de haalbaarheid en effectiviteit van maatregelen die nodig zijn om het ontwikkelperspectief op langere termijn in stand te houden.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Bevoegd gezag: Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM)

Besluit: vaststellen van Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer

Categorie Besluit m.e.r.: C19.1/2, D19

Activiteit: Het Rijk wil de waterkwaliteit in het Volkerak-Zoommeer en de Grevelingen verbeteren en West-Nederland beter beschermen tegen overstromingen. Onderzocht is welke maatregelen in het Volkerak-Zoommeer en de Grevelingen hiervoor nodig zijn.

Procedurele gegevens:

Aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 23 december 2013

Advies uitgebracht: 8 april 2014

Aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 25 september 2014

Kennisgeving MER: 21 oktober 2014

Ter inzage legging MER: 21 oktober 2014 t/m 25 november 2014

Voorlopig advies uitgebracht: 9 december 2014

Toetsingsadvies uitgebracht: 19 mei 2015

Toetsingsadvies over het MER en de aanvulling daarop uitgebracht: 8 juli 2016

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. dr. J.H. van den Berg

dhr. dr. N.M.J.A. Dankers

dhr. drs. G.B. Dekker

dhr. drs. P.J. Jongejans (secretaris)

mw. drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

dhr. drs. C.T.M. Vertegaal

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie: <http://www.commissiemer.nl/advisering/watbiedtdecommissie>

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Aanvulling Natuureffectenstudie en MER bij de Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer, Royal Haskoning DHV, april 2016;
- Samenvatting aanvulling op Milieueffectrapport bij de Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer, Ministerie van Infrastructuur en Milieu, oktober 2014, april 2016;
- Herintroductie getij in de Grevelingen en effecten op natuur in intergetijdengebieden, Bureau Waardenburg bv, rapport nummer 10-079, 18 juni 2010.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 800
3511 ML Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666

e mer@eia.nl

w commissiemer.nl

